

STORTINGET

Representantforslag 109 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Lan Marie Nguyen Berg

Dokument 8:109 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Kristoffer Robin Haug og Lan Marie Nguyen Berg om å styrke norsk naturforvaltning ved å flytte overordnet forvaltning av areal og vilt tilbake til Klima- og miljødepartementet

Til Stortinget

Bakgrunn

I desember 2022 ble verdens ledere enige om en historisk naturavtale. Avtalen skal bety det samme for jordas natur som Parisavtalen skal bety for klimaet. Avtalen ble inngått fordi underskriverne erkjenner at dagens utvikling av samfunn og økonomi fører til så stor reduksjon av naturareal og arter at det vil få store negative konsekvenser for samfunnet.

To av hovedgrepene i avtalen er å verne minst 30 prosent natur innen 2030 og å restaurere minst 30 prosent av den forringede naturen innen samme år. Da Norge signerte avtalen, uttalte klima- og miljøminister Espen Barth Eide at

«avtalen (...) skal hjelpe oss å løse naturkrisen og gi oss mer natur i stedet for mindre»,

og at avtalen er noe

«myndigheter, næringsliv og befolkning over hele verden [vil] forholde seg til og strekke seg etter».

I lys av dette mener forslagsstillerne at det er nødvendig å gjennomgå norsk virkemiddelapparat og politiske prioriteringer for å identifisere tiltak som kan bi-

dra til at naturforvaltningen leverer bedre på naturavtalens mål.

Hovedansvaret for norsk arealforvaltning må tilbakeføres til Klima- og miljødepartementet

Planarbeid, nasjonalt og lokalt, er blant de viktigste politiske styringsverktøyene for areal- og naturforvaltning, og dermed for å stoppe reduksjonen av artenes leveområder og av dyre- og plantearter i Norge. Da Miljøverndepartementet ble opprettet for 50 år siden, var grunnideen at det skulle være et sektorovergripende departement. I tråd med dette var et av hovedgrepene til Norges første miljøvernminister, Olav Gjærevoll fra Arbeiderpartiet, å overføre planavdelingen i Kommunaldepartementet til Miljøverndepartementet. Begrunnelsen var å få en kunnskapsbasert og sektorovergripende forvaltning av Norges areal, og dermed av dyre- og plantearter i Norge.

De siste ti årene har utviklingen gått i motsatt retning. Det har blitt foretatt en systematisk nedbygging av rammeverket og verktøyene som skal sikre naturens premisser der natur- og næringshensyn settes opp mot hverandre. Under regjeringen Solberg ble Klima- og miljødepartementet fratatt viktige oppgaver. I forbindelse med tiltredelsen i 2013 ble planavdelingen, som har ansvar for forvaltnings- og utviklingsoppgaver etter plan- og bygningslovens bestemmelser om planlegging og konsekvensutredninger, flyttet fra Klima- og miljødepartementet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Nedprioriteringen av naturhensyn i arealsaker ble bekreftet og forsterket av at daværende kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner i 2014 sendte et rundskriv til statsforvalterne om å be-

grense bruken av innsigelser og å vektlegge lokaldemokratiets beslutninger i plan- og byggesaker sterkere. I 2019 sendte daværende statsråd i samme departement, Monica Mæland, samme oppfordring.

Instruksen og flyttingen av planavdelingen har svekket naturhensyn i kommunenes planarbeid. Rapporten «Undersøkelse av behandling av innsigelser i plansaker» fra Riksrevisjonen konkluderer med at innstramming av bruken av innsigelser kan svekke nasjonale hensyn. Statistikk tyder på at konklusjonen stemmer: 43 prosent av statsforvalterens innsigelser ble tatt til følge av departementet i 2010–2013, mens bare 22 prosent ble tatt til følge i 2014–2017.

At innsigelsesmyndigheten er svekket, og at færre innsigelser tas til følge enn før, innebærer større risiko for at lokale vedtak kan ødelegge truet natur og matjord. Det innebærer også en større risiko for utbygging som bidrar til økt veitrafikk, med påfølgende økt behov for veibygging og økte naturinngrep og klimagassutslipp.

Plan- og bygningslovens formål er nedfelt i lovens § 1, der første ledd lyder:

«Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.»

Siden lovens hovedformål er å fremme bærekraftig utvikling, mener forslagsstillerne at det er naturlig å tilbakeføre ansvaret for plan- og bygningsloven til Klima- og miljødepartementet.

Forvaltningen av alle ville arter må tilbakeføres til Klima- og miljødepartementet

Ville arter, inklusive artene som kalles «vilt», er del av norsk natur og bør forvaltes primært som natur, i samsvar med naturmangfoldloven og viltloven. I 2018 flyttet regjeringen Solberg ansvaret for forvaltning av såkalte «høstbare viltressurser» fra Klima- og miljødepartementet til Landbruks- og matdepartementet (LMD). Flyttingen ble fulgt opp med en «Handlingsplan for næringsutvikling basert på høstbare viltressurser», som ble utarbeidet av en arbeidsgruppe der ingen miljøinteresser var representert.

Flyttingen innebar at en del arter først og fremst blir betraktet og forvaltet som ressurser, og ikke som natur. Konsekvensen er at de hensynene som er grunnlaget for naturavtalen, nemlig å forvalte natur og arter på naturens egne premisser og ut fra naturens og artenes egenverdi, blir nedprioritert til fordel for å forvalte dem ut fra høstingsverdi. Denne typen prioritering er blant årsakene til den naturkrisen som naturavtalen er utarbeidet for å stoppe.

Ansvaret for viltloven er i dag delt mellom Klima- og miljødepartementet, som har ansvar for rovdyrpolitikken, og Landbruks- og matdepartementet, som har ansvar for høstbare viltressurser. Viltlovens formål er nedfelt i lovens § 1, som lyder:

«Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares.»

Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.»

Begrepet «høstbare viltressurser» er ikke klart definert. Alle ville plante- og dyrearter er i prinsippet høstbare og kan bli omdefinert til høstbare ressurser under LMDs forvaltning så snart noen ser en nytteverdi av å høste dem. LMD har ikke, og skal ikke ha, sin primære kompetanse i naturforvaltning, men i forvaltning av kommersielle landbruksressurser. Konsekvensen av å forvalte ville arter primært som høstbare ressurser blir lett at næringshensyn trumfer naturhensyn.

Skal natur- og arts mangfold bevares og styrkes i Norge, må natur og arter primært forvaltes ut fra sin naturlige rolle i økosystemene, i samsvar med viltlovens formål. Det er Klima- og miljødepartementet som har mandat og kompetanse til å ivareta dette i økosystemer på land i Norge. Ansvaret for viltloven i sin helhet, og for forvaltningen av ville arter, høstbare eller ikke, bør derfor etter forslagsstillerens mening ligge under Klima- og miljødepartementet, slik det gjorde fram til 2018.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen sørge for at det overordnede ansvaret for plan- og bygningsloven legges til ett departement som vil ha en helhetlig tilnærming til lovens formål om å fremme bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner. Stortinget mener dette bør skje ved at forvaltningen av hele lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) samles hos Klima- og miljødepartementet.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at det overordnede ansvaret for viltloven legges til ett departement som vil ha en helhetlig tilnærming til lovens formål om at viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Stortinget mener dette bør skje ved at forvaltningen av hele

lov om jakt og fangst av vilt (viltloven) samles hos
Klima- og miljødepartementet.

31. januar 2023

Rasmus Hansson

Kristoffer Robin Haug

Lan Marie Nguyen Berg

